

**ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑ & ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ:
Η ΧΩΡΑ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΛΥΣΕΙΣ**

Αμθ. Καρατζά, 21 Μαρτίου 2017

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ- BEST PRACTICES

Κυριάκος Πιερρακάκης, Διευθυντής Ερευνών, διαΝΕΟσις

Προτάσεις Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής

Βραχυπρόθεσμα

- **Μείωση Συντελεστών Φορολογίας και Μη Επιβολή Έκτακτων /Επιπρόσθετων Φόρων στα Δηλωθέντα Εισοδήματα.**

Η αύξηση του φορολογικού συντελεστή κατά 10% μπορεί να μειώσει τα δηλωτέα εισοδήματα κατά 8%, συνεπώς μπορεί να λειτουργήσει ως ενισχυτικός παράγοντας της φοροδιαφυγής.

Περιορίζει την αξιοπιστία των εθνικών στατιστικών στοιχείων και μπορεί να οδηγήσει σε εσφαλμένες αποφάσεις. Επιδρά στην αποτελεσματικότητα της δημοσιονομικής πολιτικής - υψηλά κόστη συναλλαγών, διοίκησης και ελέγχου (IMF, 2015).

Προτάσεις Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής

Βραχυπρόθεσμα

Καλές Πρακτικές

- ✓ Εσθονία, 1994 Μείωση φορολογικών συντελεστών και απλοποίηση του φορολογικού συστήματος.

Μέσα σε 3 έτη το ΑΕΠ της διπλασιάστηκε και από το 1997 παρουσιάζει ρυθμούς ανάπτυξης της τάξης του 6% ετησίως.

Το παράδειγμα της ακολούθησαν η Λιθουανία (1994), η Λετονία (1995) και η Ρωσία (2001) με μεγάλη επιτυχία (αύξησε τα έσοδα από φόρους εισοδήματος ΦΠ περίπου κατά 20% τον χρόνο και βελτίωσε τη φορολογική συμμόρφωση των πολιτών κατά 1/3), η Σλοβακία (2004), η Ουκρανία (2004), η Γεωργία (2005) και η Ρουμανία (2005).

Προτάσεις Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής

Βραχυπρόθεσμα

Καλές Πρακτικές

- ✓ Ελλάδα, 2013 Μείωση του ΦΠΑ στην εστίαση.

Θετική επίδραση ως προς την αύξηση των συναλλαγών που δηλώνονται κατά 11,8% με πολύ μικρό δημοσιονομικό κόστος (Artavanis, 2015).

Προτάσεις Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής

Βραχυπρόθεσμα

Καλές Πρακτικές

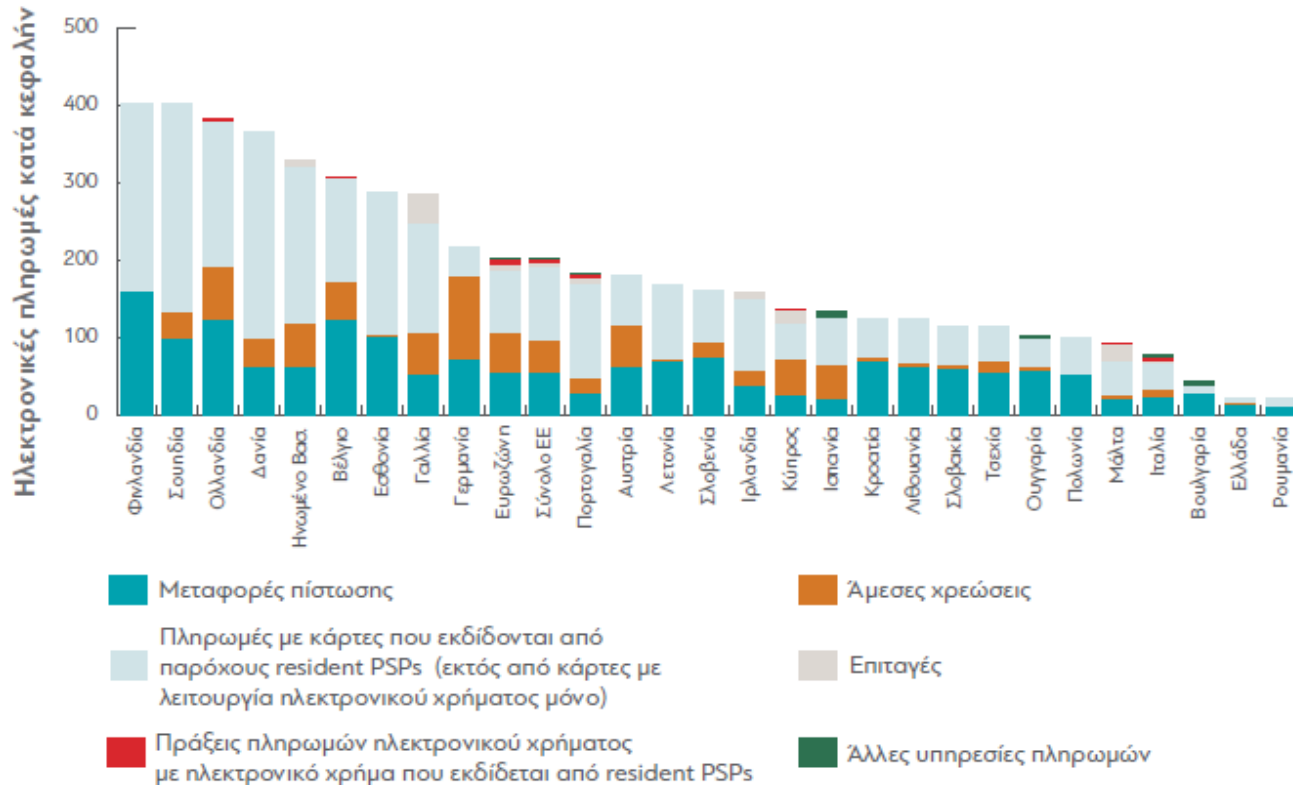
- ✓ Ηνωμένο Βασίλειο, 2016 “Business Tax Road” map.

Επιχειρείται η απλοποίηση και ο εκσυγχρονισμός του φορολογικού καθεστώτος, καθώς και η μείωση των φορολογικών συντελεστών για τα ΝΠ από 20%, που βρίσκεται σήμερα, σε 17% έως το 2020, ενώ μείωση αναμένεται και στους συντελεστές επί της υπεραξίας, από 18% και 28% σε 10% και 20% αντίστοιχα.

Προτάσεις Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής

Βραχυπρόθεσμα

Χρήση Πλαστικού Χρήματος και Ηλεκτρονικής Τιμολόγησης

- Η Ελλάδα κατέχει την προτελευταία θέση σε όλες τις κατηγορίες ηλεκτρονικών μέσων συναλλαγής.
- Μια αύξηση των ηλεκτρονικών συναλλαγών κατά 10% θα μπορούσε να προσθέσει περίπου 0,2% στον ετήσιο ρυθμό μεγέθυνσης του ΑΕΠ (Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, 2016).
- Μεγάλη ώθηση στην χρήση πλαστικού χρήματος έδωσαν τα capital controls τον Ιούλιο του 2015.
- Ηλεκτρονική Τιμολόγηση

Προτάσεις Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής

Βραχυπρόθεσμα

Καλές Πρακτικές

✓ Ν. Κορέα, 1999

Έκπτωση ή επιστροφή μετρητών στις αγορές που πραγματοποιούνται με χρήση καρτών.

Αυξημένη έκπτωση για εστιατόρια και τουριστικά καταλύματα.

Έκπτωση στο φόρο εισοδήματος επιχειρηματιών που προωθούν την χρήση πιστωτικών καρτών.

Λοταρία αποδείξεων.

Αντικίνητρα για την χρήση μετρητών και πρόστιμα σε περίπτωση άρνησης εξυπηρέτησης με κάρτα.

Αποτελεσματικότητα (1997-2008):

i. των φορολογικών δηλώσεων από 37,8% σε 68,6%.

ii. πληρωτέος φόρος εισοδήματος από €3,7 δισ. σε €11,7 δισ. (> από την αντίστοιχη αύξηση στο ονομαστικό ΑΕΠ)

Προτάσεις Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής

Βραχυπρόθεσμα

Καλές Πρακτικές

- ✓ Ουρουγουάη

Μείωση έως και κατά 100% του επιβαλλόμενου φόρου για τις συναλλαγές με ΗΜΣ.

- ✓ Αργεντινή

Έκπτωση και επιστροφή χρημάτων για την χρήση χρεωστικών και πιστωτικών καρτών.

- ✓ Γερμανία, Ιταλία, Ισπανία, Βουλγαρία, Ουρουγουάη και Ν.Κορέα

Απαγόρευση χρήσης μετρητών σε συγκεκριμένες συναλλαγές.

- ✓ Ολλανδία

Σημαντικός αριθμός επιχειρήσεων δεν δέχεται μετρητά, παρά μόνο χρεωστικές/πιστωτικές κάρτες.

Τα ολλανδικά supermarkets διαθέτουν ολοένα και περισσότερα ταμεία που δεν δέχονται μετρητά (το μέτρο επεκτείνεται και σε πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις).

Προτάσεις Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής

Βραχυπρόθεσμα

Καλές Πρακτικές

✓ Σουηδία

Μεγάλος αριθμός των εστιατορίων και μπαρ δεν δέχονται μετρητά.

Πάνω από τα μισά υποκαταστήματα των 2 μεγαλύτερων τραπεζών της χώρας δεν επεξεργάζονται συναλλαγές με μετρητά.

✓ Πορτογαλία, Σλοβακία, Κίνα, Αρμενία, Φιλιππίνες, Ινδονησία, Σλοβακία, Αλβανία, ΠΓΔΜ, Ρουμανία.

Λοταρία

Αποτελεσματικότητα:

π.χ. Πορτογαλία

i. 4% (€563 εκατ.) αύξηση των δημοσίων εσόδων από ΦΠΑ.

ii. 2% αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης.

π.χ. Σλοβακία

Περιορισμένη αύξηση των εσόδων (€7-8 εκατ. ετησίως) κυρίως γιατί οι αποδείξεις που εισάγονται στη λοταρία είναι από μεγάλα καταστήματα λιανικής, όπου η φοροδιαφυγή είναι περιορισμένη.

Προτάσεις Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής

Βραχυπρόθεσμα

■ Έλεγχοι και απονομή φορολογικής δικαιοσύνης.

Η αύξηση των φορολογικών ελέγχων κατά 1% ημερησίως μειώνει τον αριθμό των παραβατών της φορολογικής νομοθεσίας κατά 0,3-0,4% ημερησίως (Tagkalakis, 2014).

Ανεπάρκεια ελεγκτικών μηχανισμών διαφυγόντα έσοδα, ιδιαίτερα από το λαθρεμπόριο καπνού, καυσίμων και αλκοολούχων ποτών.

Τα πρόστιμα και οι ποινές που επιβάλλονται μετά τους φορολογικούς ελέγχους θα πρέπει να τηρούνται απαρέγκλιτα και να λειτουργούν αποτρεπτικά για την τέλεση φοροδιαφυγής.

Κατάργηση των προγραμμάτων φορολογικής αμνηστίας σε αδήλωτα εισοδήματα.

Επανεξέταση του θεσμού της «φορολογικής διαιτησίας».

Εκσυγχρονισμός των δικαστικών διαδικασιών και γρηγορότερη απόδοση φορολογικής δικαιοσύνης.

Προτάσεις Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής

Βραχυπρόθεσμα

Καλές Πρακτικές

- ✓ Ηνωμένο Βασίλειο, 2010-2015

Αυξήθηκε ο αριθμός των ελεγκτών, ούτως ώστε να επιτευχθεί ο πρόωρος εντοπισμός των παραβατών.

Αυξήθηκαν οι ποινικές διώξεις για τα αδικήματα της φοροαποφυγής και φοροδιαφυγής και εφαρμόστηκαν αυστηρότερες διοικητικές και ποινικές κυρώσεις για την καταστολή του φαινομένου.

Χρησιμοποιεί μεθόδους ανάλυσης κινδύνου, ενώ κάνει χρήση δεδομένων και νέων τεχνολογιών, με στόχο τον εντοπισμό τέλεσης πράξεων φοροδιαφυγής.

Προτάσεις Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής

Μεσοπρόθεσμα

■ Οργάνωση και τεχνολογικός εκσυγχρονισμός των φορολογικών αρχών

Η δημιουργία ενός σταθερού οργανωτικού πλαισίου, που θα καθορίζει με σαφήνεια και ακρίβεια τις επιμέρους αρμοδιότητες της φορολογικής διοίκησης, το οποίο θα παραμείνει αμετάβλητο, προκειμένου να λειτουργήσει με συνέχεια και συνέπεια.

Η ψηφιοποίηση και η δημιουργία ηλεκτρονικής φορολογικής διοίκησης θα επιταχύνουν τη διαδικασία υποβολής των κάθε είδους δηλώσεων και στοιχείων.

Θα επιτρέψουν στις φορολογικές και στις τελωνειακές αρχές να συγκεντρώνουν άμεσα τα δεδομένα και τα στοιχεία των φορολογουμένων, και να τα χρησιμοποιούν γρήγορα και αποτελεσματικά, με τρόπο τέτοιο ώστε να γίνονται εύκολα αντιληπτοί τυχόν κίνδυνοι μη συμμόρφωσης.

Προτάσεις Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής

Μεσοπρόθεσμα

Καλές Πρακτικές

- ✓ Βουλγαρία (2000-2009), Γεωργία (2005-2007), ΠΓΔΜ (2005-2009)

Η οργανωτική αναδιάρθρωση της φορολογικής τους διοίκησης θεαματική αύξηση των φορολογικών εσόδων (423%, 292%, 59%, αντιστοίχως).

- ✓ ΠΓΔΜ

Η αρμοδιότητα είσπραξης των ασφαλιστικών εισφορών εντάχθηκε στη δικαιοδοσία των φορολογικών αρχών.

Προτάσεις Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής

Μεσοπρόθεσμα Καλές Πρακτικές

✓ Ινδία

Οι πολίτες λαμβάνουν ηλεκτρονικά τους τίτλους κυριότητας των ακινήτων τους, περιορίζοντας με τον τρόπο αυτό τα περιστατικά δωροδοκιών μόλις στο 3% (σε σύγκριση με το προηγούμενο σύστημα, όπου περίπου τα 2/3 των πολιτών είχαν καταγγείλει τέτοιου είδους περιστατικά).

✓ Βραζιλία

Ηλεκτρονικό σύστημα τήρησης βιβλίων (SPED). Το σύστημα αυτό συνέβαλε αυξητικά στη διενέργεια ελέγχων, αλλά και στον καταλογισμό και στην είσπραξη φόρων, χωρίς να αυξηθούν παράλληλα οι συντελεστές φορολογίας, ενώ παρατηρήθηκε αύξηση των φορολογουμένων που καταγράφονται στο σύστημα. Ειδικότερα, ο αριθμός των διενεργηθέντων ελέγχων αυξήθηκε κατά 19,13% το 2013, σε σχέση με το 2012, ενώ οι καταβληθέντες φόροι αυξήθηκαν κατά μέσο όρο κατά 12,46% ανά έτος.

Προτάσεις Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής

Μεσοπρόθεσμα

Καλές Πρακτικές

- ✓ Σιγκαπούρη

Ο τεχνολογικός εκσυγχρονισμός της φορολογικής διοίκησης τετραπλασιασμό των φορολογικών εσόδων (1992-2012).

- ✓ Ισπανία, Ολλανδία

Περιουσιολόγιο

Εάν αποσκοπεί στην επιβολή ενός νέου φόρου (wealth tax) ο αντίκτυπος στην αύξηση των φορολογικών εσόδων είναι πολύ μικρός (+0,33% Ισπανία, +0,5% Ολλανδία).

Προτάσεις Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής

Μεσοπρόθεσμα

■ Κατάλληλη εκπαίδευση και κατάρτιση των υπαλλήλων φορολογικής διοίκησης

Ανάγκη διαρκούς ενημέρωσης, εκπαίδευσης και εξειδίκευσης των υπαλλήλων της φορολογικής διοίκησης σε νέα τεχνολογικά εργαλεία και στην εφαρμογή της νομοθεσίας.

Ίδρυση Σχολής Επιμόρφωσης του Υπουργείου Οικονομικών (επιχειρησιακό στόχο της ΓΓΔΕ).

Διεξαγωγή σεμιναρίων με πρακτικά παραδείγματα (case studies) και τεχνικές ελέγχου, καθώς και η σύνδεση –όπου δεν έχει έως σήμερα πραγματοποιηθεί– των ατομικών ηλεκτρονικών υπολογιστών των εφοριακών με όλες τις απαραίτητες και αναγκαίες διαδικτυακές πλατφόρμες (ΝΟΜΟΣ, ELENXIS κτλ.)

Χρήσιμο εργαλείο για τους εφοριακούς θα αποτελούσε η διοργάνωση εκπαιδευτικών σεμιναρίων και ημερίδων αναφορικά με διεθνή φορολογικά θέματα, εξελίξεις και πρακτικές (π.χ. BEPS, ενδοομιλικές συναλλαγές), καθώς και η εκπαίδευσή τους στη χρήση νέων τεχνολογιών.

Προτάσεις Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής

Μεσοπρόθεσμα

- **Αύξηση αποδοχών υπαλλήλων φορολογικής διοίκησης και τιμωρία φαινομένων διαφθοράς**

Σύστημα «4-4-2»:

Σε περίπτωση διαπίστωσης παράβασης, γίνεται μια «έκπτωση» της τάξης του 40% από την αρμόδια φορολογική αρχή, 40% ζητείται παράνομα από τον υπάλληλο της εφορίας «προς ίδιον όφελος» και το υπόλοιπο 20% είναι αυτό που τελικά καταβάλλεται στο κράτος.

3 τρόποι καταπολέμησης της διαφθοράς:

- i. Εναρμόνιση των αμοιβών των εφοριακών με τα διεθνή πρότυπα
- ii. Εντατικοί έλεγχοι των περιουσιακών στοιχείων τους
- iii. Θέσπιση αδιάβλητου συστήματος αξιολόγησης από το οποίο θα εξαρτώνται οι προαγωγές, οι απολαβές και τα bonus.

Προτάσεις Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής

Μακροπρόθεσμα

■ Δημιουργία σταθερού & απλοποιημένου φορολογικού συστήματος

Η πολυνομία και η πολυπλοκότητα του φορολογικού συνιστούν σημαντικές αιτίες για την άνθιση της φοροδιαφυγής.

Χρειάζεται αναθεώρηση και απλοποίηση των φορολογικών νομοθετημάτων συνολικά.

Να αποδειχθεί στην πράξη ο αυτόνομος/ανεξάρτητος χαρακτήρας της νεοσύστατης
Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων.

Προτάσεις Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής

Μακροπρόθεσμα

- **Διαρθρωτικές αλλαγές στη δομή των επιχειρήσεων και αλλαγή του αναπτυξιακού μοντέλου.**

Σημαντικό ρόλο στην καταστολή των φαινομένων φοροδιαφυγής διαδραματίζει η αλλαγή στη δομή των επιχειρήσεων (59% απασχολούμενων εργάζονται σε μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις στην Ελλάδα).

Βλ. ανά χείρας βιβλίο «Χάρτης Εξόδου από την Κρίση- Ένα νέο παραγωγικό μοντέλο»

Προτάσεις Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής

Μακροπρόθεσμα

■ Δημιουργία φορολογικής συνείδησης

Η καλλιέργεια της αντίληψης της συνειδητής συμμόρφωσης προς τους φορολογικούς κανόνες, με ταυτόχρονη καλλιέργεια της αντίληψης ότι η φοροδιαφυγή δεν αποτελεί μόνο παράβαση από νομικής πλευράς, αλλά και παράπτωμα από ηθικής και αξιακής πλευράς.

Τα ΜΜΕ να εστιάσουν στην προβολή της ηθικής πλευράς της φορολογικής συμμόρφωσης, με παράλληλη άσκηση δημόσιας πίεσης στους παραβάτες (π.χ. μέσω της δημόσιας αναφοράς σε σοβαρές υποθέσεις φοροδιαφυγής).

Προτάσεις Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής

Μακροπρόθεσμα

Καλές Πρακτικές

- ✓ Σουηδία, Νορβηγία, Φιλανδία

Οι δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος ΦΠ είναι διαθέσιμες στο ευρύ κοινό.

- ✓ Καλιφόρνια

Δημοσιεύονται στο διαδίκτυο τα ονόματα των 500 μεγαλύτερων φοροφυγάδων ετησίως.

- ✓ ΗΠΑ

Οι εισαγγελικές αρχές εκδίδουν δελτία τύπου όταν απαγγελθούν κατηγορίες φοροδιαφυγής σε συγκεκριμένο πρόσωπο, καθώς και όταν το πρόσωπο αυτό καταδικαστεί.

Προτάσεις Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής

Μακροπρόθεσμα

Καλές Πρακτικές

✓ Νέα Ζηλανδία

Οι φορολογικές αρχές εκδίδουν τη λεγόμενη «Εφημερίδα Φοροφυγάδων», στην οποία δημοσιεύονται τα ονόματα των φοροφυγάδων –ΦΠ & ΝΠ– για τους οποίους έχουν απαγγελθεί κατηγορίες φοροδιαφυγής, έχουν επιβληθεί πρόστιμα ή/και έχουν καταδικαστεί για φοροδιαφυγή.

✓ Ινδία

Η κυβερνητική πολιτική που εφαρμόστηκε το 1997 για τη δημιουργία φορολογικής συνείδησης χρησιμοποίησε εταιρείες marketing, που ασκούσαν ηθική πίεση στους φορολογουμένους με στόχο τη φορολογική συμμόρφωση.

Προτάσεις Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής

Μακροπρόθεσμα

Καλές Πρακτικές

✓ Ισραήλ

Κατά την περίοδο 1938-1960, μέσω ταινιών, διαφημιστικού υλικού, συνεδρίων και ομιλιών έγινε προσπάθεια άσκησης πίεσης (ηθικής, κοινωνικής, θεσμικής και οικονομικής), προκειμένου να επιτευχθεί φορολογική συμμόρφωση. Εν καιρώ, διαμορφώθηκε φορολογική συνείδηση και κατοχυρώθηκε το «ηθικά μεμπτό» της φοροδιαφυγής, γεγονός που αποτυπωνόταν και στη λειτουργία των δικαστικών αρχών, οι οποίες πλέον επέβαλλαν αυστηρότερα πρόστιμα και ποινές φυλάκισης για παραβάσεις φοροδιαφυγής.

✓ Αργεντινή, Αυστραλία, Καναδάς, Ιρλανδία, Εσθονία, Μεξικό, Νιγηρία, ΗΠΑ, Ηνωμένο Βασίλειο

Εκστρατείες ενημέρωσης των φορολογούμενων αναφορικά με τις αρνητικές επιπτώσεις της φοροδιαφυγής (π.χ. ενημερωτικές εκστρατείες επιμόρφωσης πολιτών-ακόμη και σε μαθητές της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης-, δημόσιες καμπάνιες

Προτάσεις Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής

Μακροπρόθεσμα Καλές Πρακτικές

✓ Χονγκ Κόνγκ

Σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση φορολογικής συνείδησης διαδραματίζει και η καταπολέμηση της διαφθοράς.

Το 1974 συστάθηκε η Ανεξάρτητη Αρχή κατά της Διαφθοράς, ένα ανεξάρτητο υπουργείο, επιφορτισμένο με το έργο της πάταξης της διαφθοράς και επανδρωμένο με καλά αμειβόμενους υπαλλήλους.

Η προσπάθεια αυτή γνώρισε μεγάλη επιτυχία, καθώς διαμόρφωσε τη γενικότερη πεποίθηση των πολιτών και σχεδόν εξάλειψε τα φαινόμενα διαφθοράς. Ενδεικτική είναι η σύγκριση δύο ερευνών, που πραγματοποιήθηκαν το 1977 και το 1982, κατά τις οποίες, στη μεν πρώτη, το 38% του πληθυσμού θεωρούσε ότι η διαφθορά ήταν εκτεταμένη, ενώ στη δεύτερη η πεποίθηση αυτή παρέμεινε αναλλοίωτη μόνο στο 8% του πληθυσμού (μέσα σε μόλις 5 χρόνια!).